

[Hartvig Frisch.]

Spillerum. Dette er en Misforstaaelse. Det er rigtigt, at de nye Stænderstater, vi har set opstaa, i deres Forfatning bygger paa Repræsentanter for Erhvervslivet, men man overser den vigtige Kendsgerning, at disse Forfatninger samtidig er gennemsyret af en statslig Ensretning og gennemsyret af en Partiorganisation, som er fuldkommen afgørende for samtlige Beslutninger, idet ingen Erhvervsrepræsentant kommer ind i dette Stænderstats-Raad, som ikke er direkte kommanderet af vedkommende Partiorganisation. Det er derfor efter min Mening en fuldkommen Fortegnelse af Billedet, hvis man anfører disse nye Statsformer som noget i Retning af saglig Erhvervsforhandling. Det er den yderste Grad af politisk Forhandling, der finder Sted ved enhver af disse Institutioners Raadslagninger.

Heroverfor vil jeg sige, at for Socialdemokratiets Vedkommende staar det klart og fast, at vi ikke paa noget Punkt fraviger Grundlaget: den almindelige Valgret, og den almindelige Valgret i sin fuldkomne Konsekvens. Ved de Forhandlinger, der førtes i dette Ting, da Klaus Berntsen i 1912 forelagde Forslag om Ændring af Grundloven, udtalte vort Partis Ordfører, Borgbjerg, nogle Ord, jeg gerne ved denne Lejlighed vil citere:

„Naar vi Socialdemokrater, skønt vi godt ser, at Fremskridtet gaar langsomt, ogsaa paa den almindelige Valgrets Grund, alligevel staar paa den lige og almindelige Valgrets Grund, er det, fordi vi ønsker Reformen ikke alene for Befolkningen, men ogsaa ved Befolkningen. Vi ønsker slet ikke, at vore socialdemokratiske Reformkrav skal gennemføres, førend et Flertal vil gennemføre dem. Vi staar paa den lige, almindelige Valgrets Grund, vi vil fremad paa den lige og almindelige Valgrets Grund og ikke paa nogen anden Grund.“

Til disse Ord vil jeg føje, at vi i alle Overvejelser med Hensyn til vor Forfatning i samme Grad, som Borgbjerg her udtrykker det, vil staa paa den lige og almindelige Valgrets Grund og paa det Ord, som udtryktes af Forfatningskampens Mænd: Intet over og intet ved Siden af Folketinget.

Statsministeren har i Forelæggelsestalen i Forbindelse med Regeringens Ønske om Etkammersystemet tillige nævnt, at der dertil kan fremføres Ønsket om Folkeafstemninger, og med Hensyn til det Punkt vil jeg gerne udtrykke, at vi fra vor Side er særdeles villige til at gaa ind i en Drøftelse

om en videre Adgang til Folkeafstemninger. Jeg skal dog ikke undlade at tilføje, at Vanskeligheden ved Folkeafstemninger jo altid vil være den at finde de rette, klare Formuleringer af det, der skal stemmes om. Man maa derfor efter min Mening aldrig bilde sig ind, at en Folkeafstemning paa nogen Maade kan blive et Instrument, hvorved Befolkningen kan tale med om alting. Man maa være klar over, at Begrænsningen ligger deri, at det kun er saadanne Spørgsmaal, som lader sig fuldkommen klart formulere, der kan egne sig til en Folkeafstemning.

Men jeg vil i Forbindelse med Spørgsmaalet om Folkeafstemning, som jo altsaa direkte er rejst i Kommissoriet, gerne gøre en Bemærkning vedrørende vor nuværende Grundlov af 1915. Hvad jeg tænker paa, er den nuværende Grundlovs § 94, Paragraffen vedrørende Grundlovsændringer. Det vil være bekendt for Salen her, at den gamle Grundlov, Junigrundloven, i sin § 100 havde Bestemmelser om Forfatningsændringer, som gik ud paa, at de skulde vedtages tre Gange med et Valg imellem, først i to Samlinger, derefter et Valg og saa i en tredie Samling, altsaa efter et Valg. Men der var i den gamle Grundlov intet som helst i Retning af kvalificeret Majoritet ved nogen Afstemning. Det blev derimod indført i Grundloven af 1915 i den nævnte § 94, i Bestemmelsen om den Folkeafstemning, der skal finde Sted, efter at Grundlovsændringen to Gange er vedtaget; der staar dér:

„Har et Flertal af de i Afstemningen deltagende og mindst 45 pCt. af samtlige Vælgere afgivet deres Stemme for Rigsdagens Beslutning, og stadfæstes denne af Kongen, er den Grundlov.“

Denne Bestemmelse er efter vor Mening ikke forenelig med de demokratiske Opfattelser, der ellers bærer vor Grundlov. Det er en Bestemmelse om en faktisk kvalificeret Majoritet, som er kommet ind under særlige politiske Betingelser, men som i hvert Fald mit Parti paa ingen Maade kan anse som en Bestemmelse, der er i Overensstemmelse med Grundlovens almindelige, demokratiske Aand, og derfor vil vi næppe kunne undgaa, naar selve Spørgsmaalet om Folkeafstemningen er inddraget i Kommissoriet, at ogsaa Spørgsmaalet om den Slags Afstemninger maa inddrages under Forhandlingerne.

Det tredie Punkt, som er angivet i Forslaget, er Valgretsalderen. Jeg vil derom gerne sige, at det har interesseret mig ganske overordentligt, dels paa Møder, dels i denne Sal fra Medlemmer af Oppositionen — det